

РЕЦЕНЗІЯ

Журавльової Тетяни Василівни, кандидати мистецтвознавства,
доцента кафедри кінознавства
Київського національного університету театру, кіно і телебачення
імені І. К. Карпенка-Карого
на дисертацію **Чанг Цзе**

**«Вплив китайської театральної культури на національний
кінематограф»**

подану до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 021 «Аудіовізуальне мистецтво і виробництво»,
галузь знань 02 Культура і мистецтво

Збереження національної самобутності кінематографу КНР в сучасному глобалізованому культурному просторі є однією з основних проблем в середовищі як китайських виробників екранного мистецтва, так дослідників-науковців у цій галузі. Останні наголошують на стрімкій комерціалізації китайського екрану, що спричиняє одноманітність та уніфікацію творів кінематографу.

Збереження зв'язків кінематографу з традиційною культурою Китаю, зокрема зі сценічним мистецтвом є основною позицією, яка винесена в проблематику дослідження Чанг Цзе. Автор акцентує, що сучасні кінематографічні проекти, намагаючись висвітлити основні аспекти традиційної китайської образності: від історичних та культурних особливостей до духовних цінностей конфуціанства, даосизму та буддизму демонструють ефективність втілення кіномовою ХХІ ст.

Звернення до основних трендів національної культури та інтеграція їх у жанрово-стильове та видове розмаїття мистецтва кінематографу є актуальним питанням як для Китаю, так і для України. У цьому аспекті полягає **актуальність дисертаційного дослідження** та його захист в провідному мистецькому ЗВО нашої країни. Також матеріал дослідження та його публікація надає можливість українським фахівцям у сфері кіномистецтва, а також усім зацікавленим долучитись до фахового аналізу з візуальної, драматургічної, виконавської культури кінематографу КНР.

Новизною дослідження є зокрема аналіз теоретичних доробків провідних зарубіжних наукових досліджень на тему взаємозв'язків китайського театру та кіно; українській науковій спільноті представлений цікавий фактаж щодо жанрової специфіки китайського кіно, його сюжетики, яка часто ґрунтується на образах та типах, притаманних традиційному сценічному мистецтву тощо.

Дисертація представлена у трьох розділах. Її структура відповідає вимогам до написання робіт для отримання ступеня доктора філософії.

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено мету основні задачі дисертаційного дослідження, описано методи, які були використані визначено наукову новизну роботи і практичне значення отриманих результатів, зокрема зазначено, що «теоретичне дослідження впливу театральної культури Китаю на національний кінематограф сприятиме розвитку синології в Україні. Поширення інформації про соціокультурний контекст розвитку китайського національного кінематографа сприятиме покращенню взаємодії України та Китайської народної республіки в сфері культури та освіти».

У *Першому розділі* акцентовано на світоглядних та художніх позиціях, які визначили шлях формування естетики китайського кіно. Зазначено, що етичний кодекс головних героїв китайських фільмів, мотивація їхніх вчинків, переживання ґрунтуються на панівних у китайському суспільстві релігійно-філософських доктринах, насамперед, конфуціанства, даосизму та буддизму. Щодо впливу театального мистецтва, то автор розкриває його вплив на оповідну структуру, на образи головний героїв та їхніх антагоністів. Зокрема мовиться про великий драматичний спектр емоцій героїв, наголошено, що їхні переживання, зовнішні та внутрішні конфлікти функціонально залишається підпорядкованим законом патріархального суспільства.

Другий розділ переважно зосереджує увагу на екранізації традиційної китайської опери. Автор проводить вичерпну розвідку, беручи до уваги зразки ще дозвукового кінематографу та фіналізує цей розділ проблематикою

занепаду цікавості до жанру екранної опери сьогодні. Проте, як наголошується, важливим нині є й непряме запозичення сюжетів, драматургії та музики з китайської опери як на телебаченні, так і в кінематографі.

У *Третьому розділі* розкрито проблему міжвидових зав'язків кінематографу та китайської розмовної драми хуацзюй. Також, на широкому історичному матеріалі проаналізовано естетичні та ідеологічні зміни в китайському кінематографі, наголошено на чинниках, які сприяли залученню традиційних театральних форм до мистецтва кінематографу чи навпаки, гальмували таку художню комунікацію. Щодо сучасного китайського кінематографу у розділі зазначено, що екранізації музично-драматичних вистав продовжуються з урахуванням нових медіаформатів і швидкого інноваційного розвитку кінотехнологій. Тому китайський глядач зацікавлений в таких видовищах.

Дискусійні зауваження та пропозиції до змісту дисертації. Оцінюючи дисертаційне дослідження Чанг Цзе «Вплив китайської театральної культури на національний кінематограф» варто зупинитись на таких моментах:

- у дослідженні не уповні розкриті художні аспекти традиційної китайської театральної культури, які в різні часи й по-різному мали вплив на кіномистецтво; хотілося б більше знати про розмаїття сюжетів як мистецтва драматичного, так і музичного театрів, які запозичувались кінематографом; про типологію героїв та антигероїв, як змінюватись їхні характеристики протягом тривалого часу; було б також цікаво окреслити особливості мізансценування китайського театру і чи вплинула його специфіка на екранні мистецтва, на екранізації зокрема.

- у «ключових словах» зазначено таку позицію як інтермедіальність, цей термін передбачає створення в процесі міжмистецької взаємодії самостійного твору мистецтва з власними художніми законами, які народжуються в процесі синтезу (в даному випадку кіномистецтва з оперою чи мистецтвом драматичного театру); на думку рецензента це питання варто було б ретельніше розкрити в підрозділі 3.2. *Кінотеатральна пластичність*

культури сучасного Китаю (1980–2010-ті рр.). Саме там мовиться про сучасний кінематограф КНР, зазначені стрічки режисерів так званого «шостого покоління», які схильні, як зазначено в тексті дисертації, до театральної тематики, але розкривають її через документальний стиль, натуралізм, психоаналітичну увагу до життя героїв-маргіналів.

Наведені побажання не применшують наукової цінності та фахового значення дисертаційної роботи Чанг Цзе «Вплив китайської театральної культури на національний кінематограф». Враховуючи актуальність проблеми, наукову новизну, теоретичну та практичну значущість отриманих результатів можна зробити висновок, що дисертаційне дослідження є завершеним самостійним науковим доробком. Її автор, громадянин КНР, Чанг Цзе заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 021 «Аудіовізуальне мистецтво і виробництво».

Рецензент

Кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри кінознавства
КНУТКІТ імені І. К. Карпенка-Карого

Т. В. Журавльова

Підпис *Т. В. Журавльової*
ЗАСВІДЧУЮ

ПІРОВАНИЙ ІНЖЕНЕР
ВІДДІЛУ КАДРІВ

Микола Колясник